

REFLEXIONS, DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE, SOBRE L'ANORÈXIA I LA BULIMIA

MARIA JESUS SORIANO SORIANO
PSICOLOGA CLÍNICA

La idea d'un interès a ser grassa és difícil d'entendre; en canvi, poques persones deixaran de comprendre l'interès per ser prima, ja que s'adequa a les expectatives de qualsevol dona.

És un fet que l'anorèxia nerviosa és una condició quasi exclusivament femenina, molt íntimament relacionada amb la compulsió pel menjar i l'obesitat. Si els homes patissin aquest problema amb el mateix grau hauríem de buscar-hi una explicació diferent. Però la por d'engreixar-se, l'obsessió pel menjar, el menjar furtiu i d'amagat i l'interès a alimentar els altres, ens porten a identificar els orígens del problema en les condicions socials de les dones en la nostra cultura .

Tant les anorèctiques com les menjadores compulsives s'atipen de menjar i es maten de gana. No obstant, l'anorèctica es mata de gana durant llargs períodes, subsisteix amb prou feines amb un ou i una galeta per dia i només ocasionalment es permet una festa que després purifica amb un dejuni més rigorós que el d'abans o bé amb laxants, vòmits i ènemes. El fet de menjar com un ocelllet és la resposta a una cultura social que elogia el fet d'estar prima i la fragilitat en les dones.

Per què es produeix en l'adolescència?

En l'adolescència, les noies se senten fora de lloc. Els seus cossos canvien, s'omplen i arrodoneixen, prenen forma de dona. Canvien d'una manera que no poden controlar. Aquests canvis produeixen en les joves sentiments de confusió i d'impotència. Els canvis de cos s'associen a canvis en la posició que ocupen en els seus llocs domèstics, escolars i entre les amistats.

La forma de controlar aquests canvis és amb la renúncia al menjar, fet que els fa sentir que controlen la situació. En transcendir la sensació de gana, guanyen una àrea del seu combat amb aquest cos que semblava desenvolupar-se independentment. Entre els 12 i

els 17 aquests adolescents troben que la societat en general i els homes en particular no els recompensen como els han fet esperar l'educació parental i social. Són nenes excessivament sobreadaptades a les normes, que esperen amb això la satisfacció d'aprovació. Són nenes molt protegides. En arribar a l'adolescència, qualsevol canvi en els seus cossos té un significat, té un senti. No podeu integrar-lo. No poden créixer. No poden sortir-se'n. En la infantesa acataven tot allò que se'ls ordenava, però sense comprometre's internament. Poden ser noies exitoses, amb bones notes, però en la majoria des casos, l'esforç fins a aconseguir l'èxit, té com a objectiu complaure els pares. Consideren l'èxit principalment con una recompensa que podrien obtenir dels altres.

Malgrat una activitat aparentment adaptada, sigui escolar o professional, la inserció social sempre és dolenta, ja que relació amb els seus contemporanis i amb els diferents grups socials és extremadament pobra i freqüentment inexistent. L'experiència professional amb aquestes joves, és que cada una pensa que la seva personalitat de base ha patit un menyspreu, que no és suficientment bona, llavors tots els seus esforços se centren a cobrir aquesta taca fatal. Aquest tipus d'adolescents estan convençudes que tothom qui les envolta les observa amb desaprovació.

Un punt de vista feminista suggereix una arrel causal complementària.

L'intent de la dona jove de comprometre's amb tantes activitats com sigui possible és una projecció contra l'exclusió que anticipa l'entrada a la feminitat, perquè en projectar-se al futur veu que el món el formen homes que es premia per sortir al món i dones que són excloses de l'activitat en el món, o més ambiguament, incloses però no compensades o reconegudes.

La ultrafeminitat i el rebuig a la feminitat estan relacionades amb la síndrome de la intensa energia i activitat de l'anorèctica. Aquesta activitat s'expressa en una compulsió a treure bones notes en els estudis, a destacar-se en els esports i a mantenir-se a primera fila, costi el que costi. Aquesta intensa activitat es la resposta dolorosa que fan algunes anorèctiques al fràgil sentiment que tenen envers elles mateixes; això les porta a retirar-se del món públic a les seves habitacions, amb la qual cosa accentuen un cop més la invisibilitat de les dones.

Els intents de controlar els seu aspecte físic demostren una preocupació desproporcionada per agradar els altres, especialment els homes, per tal de fer palès els seu sentiment de validesa. Han consagrat la seva vida a desenvolupar el rol femení en lloc de realitzar-se com a persones individualitzades. Cap d'elles no ha desenvolupat un sentiment bàsic de capacitat personal, o autoestima.

Per a mi, el sentiment de no tenir una identitat no és una il·lusió o una percepció dolenta, sinó una realitat que no ha d'estar necessàriament provocada de forma exclusiva per l'estereotip de mare protectora, sinó també per altres pressions culturals, socials i psicopatològiques. El rebuig dels aliments les eximeix de la necessitat d'enfrontar-se amb el paper de dona adulta, i amb això es dessexualitzen. Per a l'anorèctica el rebuig al menjar és una manera de dir no, una manera de negar-se. És la seva manera de mostrar força. La primor, per altra banda, també expressa fragilitat i un cert interès per desaparèixer.

Sussi Orbach argumenta de manera bastant convincent, com a característica clau de l'anorèxia, la inanició enmig de l'abundància, la negació davant el desig, la lluita per ser invisible davant de ser vist, tot plegat, una metàfora de la nostra era. Cal veure aquest problema, a més de la conflictiva relació de les dones amb el menjar, com un espectacle atroç on les dones " transformen el seus cossos", en un intent de fer fronts als requeriments contradictoris del rol femení contemporani.

Conferència presentada en Ca La Dona. Taula titulada "És l'anorèxia una malaltia de gènere? I publicada amb la revista Ca la Dona nº 31 – Desembre 1999

